

Mateja Eniko

Oblike in funkcije pesniške samorefleksije na primeru poezije Barbare Korun

---

objavljeno v:

Darja Pavlič (ur.): *Slovenska poezija. Obdobja 40*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-40/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

OBLIKE IN FUNKCIJE PESNIŠKE SAMOREFLEKSIIJE NA PRIMERU POEZIJE BARBARE KORUN

Mateja Eniko

Filozofska fakulteta, Ljubljana
mateja.eniko@ff.uni-lj.si

DOI:10.4312/Obdobja.40.47-54

Pesniška samorefleksija predstavlja obravnavo vprašanj, povezanih s pesniško umetnostjo, v poeziji. Prispevek opredeli oblike in pomensko-estetske funkcije pesniške samorefleksije. Interpretativna analiza poezije Barbare Korun potrди, da se pesniška samorefleksija odvija tako prek avtotematizacije kot tudi drugih literarnih strategij. Funkcija pesniške samorefleksije v obravnavanih pesmih je umeščanje pesniške vloge v literarno tradicijo in družbo ter refleksija jezika in procesa pisanja.

pesniška samorefleksija, metapoezija, avtotematizacija, avtoreferenca, Barbara Korun

Poetic self-reflection represents how questions connected to poetic writing are treated in poetry. The paper defines forms and semantic-aesthetic functions of poetic self-reflection. An interpretative analysis of Barbara Korun's poetry confirms that poetic self-reflection takes place through auto-thematisation and through other literary strategies. In the analysed poems, the function of poetic self-reflection is to position the poet's role in the literary tradition and society, as well as to reflect on language and the writing process.

poetic self-reflection, metapoetry, auto-thematisation, self-reference, Barbara Korun

1 Uvod

Pesniška samorefleksija, ki jo konceptualno lahko enačimo s terminom metapoezija, obsega tematizacijo poetoloških vprašanj v poeziji, pa tudi druge literarne strategije, ki v pesmih usmerjajo pozornost na različne vidike pesniškega ustvarjanja.¹

Poetološka vprašanja, s katerimi se ukvarja teorija, so vse od antike dalje obravnavana tudi v poeziji (prim. Dović 2009). Pomembno vlogo je pesniška samorefleksija dobila v romantiki, ko se je utrdila podoba genialnega, avtonomnega ustvarjalca. Skozi medij svojega ustvarjanja so pesniki zavestno gradili podobo individuuma (prim. Bennett 2005: 48–49). Kot zapiše Juvan (2017: 60), v romantiki samorefleksija pripomore k vzpostavljanju »individualnosti in subjektivnosti kot temeljev lepote in resnice«.

Pesniška samorefleksija je prepoznana kot pomembna prvina tudi v poeziji 20. stoletja. Večkrat izpostavljen razlog je preizkušanje vloge, ki jo imata pesnik in njegov

¹ Pri tem so pomembne zvrstne posebnosti, kot so relativna kratkost besedila, jezikovna koncentracija, iluzija pesniškega govorca (Gymnich, Müller-Zettelmann 2007: 65–66).

govor glede na spremenjene družbeno-zgodovinske okoliščine ter teoretski in estetski kontekst (prim. Weber 1997: 11–15; Jancsó 2019: 11–12). V 20. stoletju so se v razumevanju subjekta in njegove avtonomije zgodili pomembni premiki.² Povezano s tem je bil prevpraševanj deležen tudi koncept avtorja. Njegovo razmerje do besedila in družbe so s povsem novih gledišč osvetljevale tako teoretske (poststrukturalizem) kot tudi umetniško-literarne smeri. Tradicionalna romantična percepcija božansko navdahnjenega genija je bila podvržena rekonceptualizaciji, kar je svoj odmev prek samorefleksivnih postopkov doživelo tudi v sodobni poeziji. Na primeru poezije Barbare Korun je tako prikazano, s katerimi strategijami in funkcijami se v sodobni poeziji uresničuje pesniška samorefleksija.

2 Oblike, strategije in funkcije pesniške samorefleksije

Z literarnozvrstnega vidika je metapoezija hibridni žanr, ki kaže soodvisnost literature in teorije (Juvan 2017: 14). Večina teoretikov jo opredeljuje z značilnimi tematskimi področji, pri čemer izhajajo iz elementov literarne komunikacije. Pesniška samorefleksija tako obsega razmislek o pesniku in njegovi vlogi (pisanju, navdihu, odnosu do tradicije, položaju ipd.), o poeziji (pesmi, jeziku, literarnih konvencijah) in o branju. Wolf k tem trem področjem doda še kulturno-zgodovinski kontekst (2009: 29, 65).

Poleg vsebinskih poudarkov je pri klasifikaciji pesniške samorefleksije mogoče upoštevati tudi način uresničevanja in potencialno možno učinkovanje. Eva Müller-Zettelmann (2005: 135–141) uvede razlikovanje med dvema osnovnima oblikama metapoezije: eksplicitno (tematizacija) in implicitno (uprizorjanje). Implicitna zadeva posebno oblikovanost forme, specifično rabo formalnih postopkov (ne temelji na diskurzivnih izjavah), eksplicitna pa tako splošno tematizacijo različnih poetoloških vprašanj kot tudi sklicevanje znotraj pesmi na pesem samo. Na podlagi učinka je eksplicitno metapoezijo nadalje mogoče deliti na primarno in sekundarno. Za primarno je značilno, da se metapoetski elementi sklicujejo na pesem, v kateri se pojavljajo, medtem ko se sekundarna metapoezija nanaša na splošno na zvrst poezije. Značilnost primarnih metapesmi je nezmožnost razločevanja med aktom in objektom tekstualizacije, iz paradoksa neskončnih izmenjav v tem odnosu izvira učinek metazavedanja oz. vzpostavitev metaravni v pesmi, kar v prejemniku zbudi zavedanje fikcijskosti besedila oz. deziluzijo (prim. Gymnich, Müller-Zettelmann 2007: 70–80).³

Oblike pesniške samorefleksije se uresničujejo prek različnih literarnih strategij. Pogojno bi jih bilo mogoče razdeliti v tri osnovne skupine: motivno-tematska raven (eksplicitni poetološki motivi, samopoimenovanje pesnika ipd.); strategije, povezane s pesniškim subjektom (identifikacija prvoosebnega pesniškega jaza z vlogo pesnika, avtoreferenca na govorca pesmi, metakomentar ipd.); ter druge figure, neposredno ali posredno usmerjene k pesniški samorefleksiji (*mise en abyme*, paradoks, retorično

2 V moderni in postmoderini dobi subjekt izgubi etične in estetske kriterije, ki sta jih določali ideologija ali transcendenca (Novak Popov 2003: 438–440).

3 Metazavedanje ne vodi nujno v deziluzijo, ampak lahko ob sugestiji avtentičnosti učinkuje tudi kot podkrepitev estetske iluzije (Wolf 2009: 29).

vprašanje, ironija, pri uresničevanju implicitne metapoezije tudi zvočne, ritmične, tipografske oblike ipd.). V povezavi z vsemi izpostavljenimi strategijami ima pogosto pomembno vlogo tudi intertekstualnost.

Z vidika semantično-estetskih učinkov ne bi bilo ustrezno razumeti pesniške samorefleksije zgolj kot orodje za razlago avtorjevega opusa ali (avto)poetike. V povezavi s funkcijo deziluzije ali neodvisno od nje je mogoče najti še številne druge funkcije. Med izpostavljenimi so vrednotenjska funkcija (hvala ali kritika), (samo)umeščanje v (estetsko, zvrstno) tradicijo in literarni sistem, jezikovno-kritična funkcija, ki pride do izraza prav v 20. stoletju, in tudi humorna funkcija.⁴ S širšega družbeno-kulturnega vidika so možne funkcije še nakazovanje na krizo reprezentacije ali na razvitost kulture, sooblikovanje kanona, doprinos k razvoju umetnosti in kulture ter družbena funkcija (gl. Gymnich, Müller-Zetelmann 2007; Wolf 2009).

3 Primeri strategij in funkcij pesniške samorefleksije v poeziji Barbare Korun

Pesniška samorefleksija v poeziji Barbare Korun obsega eksplicitno tematizacijo pesniških vprašanj, pa tudi druge strategije – izraziteje prisotne predvsem v zadnjih zbirkah –, pri katerih gre za nanašanje na proces pisanja in avtorsko vlogo.

3.1 Avtotematizacija – dialog s tradicijo

V prvencu *Ostrina miline* (1999) prevladuje sekundarna oblika pesniške samorefleksije na ravni tematizacije – bodisi prek neposredne izpostavitve poetoloških motivov bodisi prek metaforične upesnitve pesniškega akta (*Srce*, Korun 1999: 38). V semantičnem jedru je dialog s slovensko literarno tradicijo, še posebej modernistično poezijo. Na tak način se izpeljujeta tako izgrajevanje samosvoje pesniške usmeritve kot tudi literarno-družbeno umeščanje pesnice.

V prvencu se prek tematizacije procesa in jaza pisanja kaže na eni strani tradicionalen poetološki imaginarij, npr. dar, žar, srce, bolečina, smrt, ki priključuje romantično razumevanje navdiha, ekspresije subjekta. Tovrstne upodobitve so v tesnem pomenskem prepletu z eksistencialnimi pozicijami jaza, vzpostavi se tradicionalna dvojica erotike in smrti. Nekatere pesmi, ki so bile interpretirane kot erotične, je mogoče razumeti tudi kot metapoetske. Najdemo jih v prvencu, pa tudi v *Razpokah* (2004), npr. pesem *Kmalu* (Korun 2004: 30–31). Povezovanje ljubezenske izpovedi in poetološke refleksije je značilno že za romantiko. V sodobni poeziji Barbare Korun pa se zgodi premik od poduhovljene emocije v smeri erotične telesne bližine, s tem pa je tudi pisanje razumljeno kot proces, pri katerem deluje celota osebe (telo).

Ena izrazitejših funkcij pesniške samorefleksije v prvencu je premislek razmerja subjekta do jezika. Verzi »naj mi bo dana odsotnost / in v tej odsotnosti / čista radost – / imenovati svet« (*Prva*, Korun 1999: 59) kažejo na koncept subjekta kot medija, ki se je zmožen prepustiti presegajočemu. To zahteva določeno mero pozabe sebe, odpoved neposredni (romantični) izpovednosti jaza. Vzpostavlja se diferenca med izjavljalnim subjektom in tem, kar se piše. Vendar deavtonomizacija subjekta ni izpeljana

⁴ Funkcija literamosistemskega umeščanja je posebej izpostavljena v okviru sistemske teorije (prim. Juvan 2001: 46).

v polnosti, saj je subjekt še postavljen kot nosilec poimenovanja sveta. V poeziji Barbare Korun se, primerljivo z modernistično dediščino, sicer ohranja pomenski poudarek upodobitve jezika, ki presega subjekt in ga s tem privede vse do molka, ki je ideal v modernističnem iskanju popolnosti pesmi: »jezik kot voda, besede, ki hladijo. telo, / kot pravi bobin, presvetljeno, duša sežgana / do presoynosti. to. to me zmeraj zamolkne. / v preveliko, v preveč.« (*Jezik*, Korun 1999: 39)

Razmerje do močne modernistične pesniške tradicije se ne preigrava zgolj prek izpostavljene refleksije jezika (npr. metaforika vode), ampak vsaj še prek metafore angela in orfejskega motiva, predvsem pa prek aluzivne strategije – eksplicitnega poimenovanja modernističnih pesnikov. Poimenovanje se zgodi ali v sami pesmi (*Stoletje ob koncu časa*, Korun 1999: 54) ali v naslovu: *Himna Danetu Zajcu* (Korun 1999: 43–47) in *Pismo Tomažu Šalamunu* (Korun 1999: 48–51). V obeh navedenih ciklih se odvije zgoščena pesniška samorefleksija, ki stopa v dialog z modernistično tradicijo prek eksplicitnih metaizjav, metaforike in sloga (implicitnih strategij, uresničenih prek intertekstualnega navezovanja na značilno retoriko, ritmičnost, sintagmatiko, način govora). Do modernistične tradicije je obenem vzpostavljeno tudi nasprotje, predvsem z evokacijo na romantični koncept daru in s poudarjeno pozicijo nasledstva, kar je v nasprotju z modernistično poetiko inovacije.

Dialog z modernistično tradicijo doseže posebno točko na koncu cikla *Pismo Tomažu Šalamunu*, ko je prvič izraziteje izpostavljeno literarnosistemsko in družbeno vprašanje sprejemljivosti ženske kot pesnice: »še zmeraj mislim, da je / prostor poezije za / ženske prepovedan« (Korun 1999: 51). V navezavi na to problematiko je toliko pomenljivejša pesem *Evrídika* (Korun 1999: 19), ki jo je kot metapoetsko možno prepoznati skozi evokacijo orfejskega mita. Dejstvo, da prek pesniške govorke spregovori Evridika, da je govor dan ženskemu liku, ki ga v mitološki perspektivi nima, kaže na samorefleksivno pozicijo. Evridika kot mitološki lik je pasivni objekt navdiha, odsotna, žrtvovana za Orfeja. S podelitvijo besede Evridiki je tako presežen romantični koncept pasivnosti in idealizacije muze: »Ko bom prišla, / ne bom pela. / Samo tam bom. Moja prisotnost / bo luč, ki žene rože rast«. Samorefleksivna izjava je hkrati tudi paradokсна: čeprav je na tematski ravni akt petja zanikan, sama pesem že predstavlja njen govor. Evridika s svojo neizpodbitno napovedjo prihoda prevzame aktivno, avtonomno, samoodločujočo vlogo. Na tak način se skozi tekst vzpostavlja tudi govorka v vlogi pesnice, ki napove prekršitev konvencionalnih družbeno sprejetih omejitev.

3.2 Vzpostavitev metaglasu – osvobojenost od tradicije

V naslednjih zbirkah se prek strategij pesniške samorefleksije, pri katerih se zgodi premik v smeri primarne metapoezije (avtoreference na govorca, pesem) in implicitnih strategij, uresničuje nova drža – osvobojenost od tradicije. V ospredju pesniške zbirke *Pridem takoj* (2011) je strategija umeščanja pesniškega govora v različne vloge, ki so določene in časovno-prostorsko umeščene z naslovi pesmi (cikel *Monologi*). Ta postopek je opazen že v *Evrídiki*, kjer pa je formalno manj izstopajoč, saj se v naslovu

ne zgodi vdor eksplicitnih singularnih označitev, ki bi fingirale dokumentarnost in kršitev pesniških konvencij presežnega govora.

Na zgolj navidezno kršitev konvencij v *Monologih* nakazuje ironična perspektiva, ki ob govoru vložnih oseb razkriva vzporedno prisoten metaglas. Prek tovrstne implicitne strategije poleg pesemske vsebine dobiva v pesmi pozornost sam proces konstruiranja osebe izjavljanja. Ironija podeli singularni izpovednosti vložne osebe značaj fingiranosti. Vendar se zdi, da osrednji cilj te drže ni v razkrivanju fikcijskosti pesmi, ampak nasprotno – vnos distancirane perspektive ob bok singularnemu govoru fingirane konkretne osebe vzpostavlja poezijo kot prostor množenja perspektiv, dialoškosti med govorom vložne osebe in podtonom (ironijo) pesemskega metaglasu. Resnica je večznačna, poezija pa je prostor, ki to dehierarhizacijo lahko uprizori in razkrije siceršnje antropološko centraliziranost resničnosti. Prisoten je tudi poudarek, da poezija ni več nujno prostor avtonomnega, od družbene realnosti oddaljenega podobja. Oba vidika sta izpostavljena v pesmi *Barbara Korun, pesnica, v poročilu DSP, Sarajevo, BiH, maj 2007* (Korun 2011: 37–38), v kateri je postopek vzpostavitve metaravni radikaliziran, ker se empirično ime pesnice izenači z vlogo govoreče osebe v pesmi. Pesnica vstopa v dvogovor sama s sabo, hkrati pa kaže na nujnost izpostavitve sebe v svoji družbeni vlogi skozi poezijo. Te strategije v pesmi podpre tudi eksplicitna tematizacija vprašanja položaja pesnice in umetnosti v družbeni realnosti.

3.3 Performativnost pesniške vloge

V zbirki *Čečica, motnjena od ljubezni* (2014) se začne pojavljati strategija avtoreference na prvoosebni pesniški jaz, kar ostane ključni način tudi v zbirki *Vmes* (2016). Pesniški jaz se prav prek avtoreferencialnih strategij prikazuje kot neenotna, večplastna instanca. Med subjektom izjavljanja, mestom izvora pesniškega govora, in subjektom izjave, tj. subjektom, ki je uresničen na ravni zgodbenosti pesmi, se vzpostavlja neidentičnost, ki jo samorefleksivne strategije posebej osvetljujejo. Z avtoreferencialnim reflektiranjem trenutka pisanja pride do paradoksnih izmenjav med obema ravnema, kar sproža metazavedanje.⁵

V naslednji pesmi se pesniški jaz kot subjekt izjave na koncu prek performativnih glagolov izpostavi kot subjekt izjavljanja samega, razkrije se v izjavljalnem aktu, s čimer se na izjavni (zgodbeni) ravni upodobi izjavljalna pozicija, izjavljanje samo tako postane predmet izjave – zgodbe.⁶

Name sije sonce.
Tudi na svinčnik sije sonce.
In v eni točki se stikajo
svinčnik, papir in senca
ta točka potuje

5 O nemožnosti razločevanja med aktom (dejanjem) in objektom tekstualizacije kot značilnosti avtoreferencialnih strategij, pri katerih estetski učinek izvira iz paradoksa neskončnih izmenjav v tem hierarhičnem odnosu, pišeta E. Müller-Zettelmann in M. Gymnich (2007).

6 Na poetološkost v zbirki je opozoril že Krušič (2015), ki zbirko razlaga kot »delo v nastajanju«: »Ta 'procesualnost' omogoča nenehno (ne)izrecno samorefleksijo samega pesniškega izjavljanja«.

to jaz pišem
to jaz šumim v krošnjah
(Korun 2014: 11)

Podoben primer je v zbirki *Vmes*. Podobi mačk na dvorišču sledi neposredna ubeseditiv akta pisanja na ravni izjave-podobe: »potem se vrnem k pisanju, tule pred hišo, / kamor se je uprlo decembrsko sonce« (Korun 2016: 14). Metapoetska izjava na koncu pesmi ima močan učinek metazavedanja. Ko se prvoosebni subjekt izjave pojavi v pesmi v procesu pisanja, pride do prehajanja med ontološkimi ravnmi besedila. Izjavljanje samo dobi status zgodbenega sveta. S tem se vzpostavi metaraven samorefleksije pisanja. Vendar strategija ne učinkuje na način, da bi se veljavnost predhodne podobe relativizirala, temveč se z ubeseditvijo jaza v procesu pisanja pesmi poudari avtonomnost tako jaza kot tudi izhodiščne podobe. Jaz kot subjekt izjavljanja ni več nedoločno locirani izvir, ampak se z avtoreferencialno ubeseditvijo konkretizira, časovno-prostorsko umesti. Dokazuje neposredno vpetost v svet, ki mu daje glas. V nekaterih primerih v zbirki z vrivanjem samokomentarjev prvoosebni jaz tematizira tudi negotovost svojega govora spričo etične pretresenosti: »kako naj povem / kako naj opišem prvi prizor« (Korun 2016: 27), vendar učinek ostaja primerljiv – govorki daje legitimnost, da spregovori.⁷

Značilna strategija pesniške samorefleksije v poeziji Barbare Korun je tudi preigravanje slovničnih kategorij pesniške osebe, ki se odvija bodisi prek eksplicitne tematizacije (Korun 2016: 19) bodisi prek implicitno izražene arbitrarnosti slovnične kategorije osebe (izbirnost med prvo- in tretjeosebno), ki problematizira identiteto govoreče osebe:

prestrašila sem se
ker telo čutim
lakoto [...]
kakšen negotovo
gotov korak
je tale pesem
ko si ustvarja-m tla
na katera se lahko
postavi-m
tudi diha-m
zate
pesem
(Korun 2016: 46)

Prek motiva telesa pesniški jaz izgublja značilnost abstraktne kategorije. S semantičnim nihanjem med prvoosebno govorko, telesom in pesmijo pa se ruši

7 Performativno samorazkrivanje pesniškega subjekta v izjavljalni poziciji izpostavi kot pomembno avtoreferencialno strategijo tudi Nöth. V govorčevem komentiranju lastnega govornega dejanja prepozna retorično fikcijo razdeljenega govornika – dveh glasov: spontani glas nasproti glasu metadiskurza, ki popravlja, kontrolira prvi glas, kar privede do paradoksnosti (Nöth 2009: 114–115).

konvencionalna diferenca med govorečim jazom v pesmi in pesnico. Pesnica postaja organsko povezana s pesmijo, skozi katero pa se hkrati šele uresničuje kot subjekt. Implicitna strategija semantičnega nihanja tvori odprtost, ki omogoča izražanje. Pesem je polna izpostavljenost pesnice kot celote: ne samo tradicionalna ekspresija duha, ampak tudi družbenega jaza.

V prikazanih primerih se s samoupodobitvijo govorka zgodi prehod med zunanostjo in notranjo ravno pesmi. Tovrstni prehodi imajo potencial za učinek deziluzije. Vendar se v poeziji Barbare Korun zgodi nasprotno – učinek neposrednosti podpira avtentičnost zapisanega. Ko je ubesedena pesniška govorka – ne v golem avtobiografskem smislu, ampak v procesu pisanja – se podeli veljava pesniškemu govoru. Jaz se ne umika v ozadje, da bi dopustil drugost, temveč se izenači z drugim, da mu podeli glas. Sporočilo o etični utemeljenosti poezije prevladuje tudi skozi eksplicitne metapoetske izjave v zbirki.

4 Sklep

V prvih pesniških zbirkah Barbare Korun prevladuje vrednotenjska funkcija pesniške samorefleksije (sklicevanje na pesniške predhodnike) in refleksija jezika. Kasneje je prek strategij pesniške samorefleksije uprizorjen prehod v pozicijo pesnice, osvobodene navezav na pesniško tradicijo, pri čemer je izpostavljen etično-družbeni vidik poezije. Tradicionalna družbena odrinjenost pesnika je v sodobnem času zaostrena – pesnik postaja neviden. Vendar v poeziji Barbare Korun govorka prav prek avtoreferencialnih strategij prebije nevidnost pesniške vloge, s čimer zavrne krizo pesništva.

Literatura

- BENNETT, Andrew, 2005: *The Author*. London, New York: Routledge.
- DOVIČ, Marjan, 2009: Antične korenine modernega avtorskega koncepta. *Primerjalna književnost XXXII*/posebna številka. 63–75.
- GYMNICH, Marion, MÜLLER-ZETTELMAAN, Eva, 2007: Metalyrik: Gattungsspezifische Besonderheiten, Formenspektrum und zentrale Funktionen. Janine Hauthal, Julijana Nadj, Ansgar Nünning, Henning Peters (ur.): *Metaisierung in Literatur und anderen Medien: Begriffsklärungen, Typologien, Funktionspotentiale und Forschungsdesiderate*. Berlin: de Gruyter. 65–91.
- JANCSÓ, Daniella, 2019: *Twentieth-Century Metapoetry and the Lyric Tradition*. Berlin, Boston: de Gruyter.
- JUVAN, Marko, 2001: Prešernova in Puškinova poezija o poeziji. Miha Javornik (ur.): *F. Prešeren – A. S. Puškin: (ob 200-letnici njunega rojstva) = F. Prešeren – A. S. Puškin: (k 200-letju ih rojdenija)*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 43–71.
- JUVAN, Marko, 2017: *Hibridni žanri: Študije o križancih izkustva, mišljenja in literature*. Ljubljana: LUD Literatura.
- KORUN, Barbara, 1999: *Ostrina miline*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- KORUN, Barbara, 2004: *Razpoke*. Ljubljana: Nova revija (Zbirka Samorog).
- KORUN, Barbara, 2011: *Pridem takoj*. Ljubljana: KUD Apokalipsa.
- KORUN, Barbara, 2014: *Čečica, motnjena od ljubezni = Čečica, turbata d'amore*. Cividale del Friuli/Čedad: Cooperativa Novi Matajur/Zadruga Novi Matajur.
- KORUN, Barbara, 2016: *Vmes*. Ljubljana: Center za slovensko književnost.

- KRUŠIČ, Samo, 2015: Kartografija pokrajine – hodološka poezija Barbare Korun. *Pesnice o pesnicah*. Na spletu.
- MÜLLER-ZETTELMAH, Eva, 2005: »A Frenzied Oscillation«: Auto-Reflexivity in the Lyric. Eva Müller-Zettelmann, Margarete Rubik (ur.): *Theory into poetry: new approaches to the lyric*. Amsterdam, New York: Rodopi. 125–145.
- NOVAK POPOV, Irena, 2003: *Sprehodi po slovenski poeziji*. Maribor: Litera.
- NÖTH, Winfried, 2009: Metareference form a Semiotic Perspective. Werner Wolf, Katharina Bantleon, Jeff Thoss (ur.): *Metareference across Media: Theory and Case Studies*. Amsterdam: Rodopi. 89–120.
- WEBER, Alfred, 1997: Toward a Definition of Self-Reflexive Poetry. Dorothy Z. Baker (ur.): *Poetics in the Poem: Critical Essays on American Self-Reflexive Poetry*. New York: Lang. 9–23.
- WOLF, Werner, 2009: Metareference (introduction). Werner Wolf, Katharina Bantleon, Jeff Thoss (ur.): *Metareference across Media: Theory and Case Studies*. Amsterdam: Rodopi. 1–85.